

Woord, de
ement was,
kte tot nu
kenstalletje
en van dr
d. Men trof
e der ziel"

nimmer ge-
wij hebben
al u dus ze-
het werkje

zijn meest
toegenegen
MARNIX.

Geref. Kb.

nze Synodes,
pas van het
aan dat ver-
er wij zeker-
moeten dus
en willen we
het verbond
activiteit in
concluderen
a werk maar
worden voor

Dijk is door

ee beginnen,

erheden rust
in Zijn wel-
ment bij uit-
hellswork in
alleen door
Testimonium
getuigenis
terheid maar
d maar ten
het verbond
oren slechts
iet enkel en
n rechtsver-
geen geeste-
ft nog niets
immers ver-
s words, en
nd van onze
in iets, dat
id de grond
kan wel ge-
worden op-
dat verbond
ristus' bloed
ost; zo wor-
Woorddienst
uste geloofs-
in meer doet
God: Ik wil
ader; en zo
ken en zegel

op deze uit-
Ds v. Dijk

én woord,
st met zich
eren, dat de

en juist zijn
at de vrager
wonde plek
van 1942 en
ekerheid ge-
or het waar-
r verkiezing,
rusten.

itverkorenen,
iten moet ik

een uitver-

n ik niet in-

te verkiezing
werking der
ggen „alt de

g vervangen

tige vastheid

lijft tot aan

en weer be-

wendt zich

En deze, in plaats van daar eerlijk op in te gaan en eerlijk te erkennen, dat het inderdaad zo is, als die vrager zegt, maakt er zich van af, met die betuiging: „Uw probleemstelling deugt niet“.

Op die wijze kan een hooggeleerde een eenvoudige vrager altijd wel de mond snoeren en zich aan de kleem van de hem gestelde vraag onttrekken.

Maar wordt daarmee het heil gedend van hen, die zich tot ons wenden om onderwijzing en vertroosting?

Daarna gaat ds v. Dijk op het gegeven antwoord zelf in:

b. Het eigenlijke antwoord is zo verward, dat niemand er wijs uit kan worden.

1. De professor verwacht hier de vastheid, de zekerheid, van het heil, van de zaligheid, met mijn verzekerdheid omtrent het feit, dat ik aan dat vaste heil deel heb.

Daardoor is terstond verwarring gesticht. Het was de vraagsteller er niet om te doen, dat de professor hem zeggen zou, waarin ons heil vast ligt, maar hij wil weten hoe hij er van verzekerd wordt, dat het heil voor hem is.

Is ds v. Dijk hier te scherp? Maar let erop, dat dr Dijk naast elkaar zet (als GROND voor al onze zekerheden): Gods welbehagen, raad, verbond, heilswerk in Christus. Dat zijn al onderscheiden „velden“ van onderzoek. En het Woord krijgt hier niet eens een beurt. De raad Gods heet fundament bij uitnemendheid. Van onze zekerheden. Wat dat woord hier beteekenen moet, weet de vraagsteller waarschijnlijk nog evenmin als wij. Vervolgens:

2. Prof Dijk stelt zo maar naast elkander het geloof en het getuigenis des Geestes.

Maar die twee zijn toch niet hetzelfde? Men zou kunnen zeggen: „door het Getuigenis des Geestes kom ik tot het geloof en zo kom ik, immers door het geloof, tot de zekerheid“.

Maar wat hier staat: „Maar wij komen tot die zekerheid alleen door het geloof, wij kunnen ook zeggen, door het Testimonium Spiritus Sancti internum“ is verward. Daardoor wordt de indruk gewekt, dat de Heilige Geest mij zo maar in het hart influistert: „Gij zijt Gods kind“.

Of bedoelt de Professor dat inderdaad?

Dat is toch waarlijk niet te hopen; ik wil dat ook niet denken, dat hij in zulke mystieke wateren verzeld zou zijn.

Maar waarom zich dan zo onduidelijk uitgedrukt?

Dan krijgen we de merkwaardige redenering over een oorzaak, die tevens kengrond is voor het veroorzaakte:

3. De prof, gaat verder: dit is geen grond voor onze zekerheid, maar alleen de oorzaak er van, geen zijnsgrond, maar ten hoogste kengrond.

Maar professor, wat is dat toch voor geredeneer? In de eerste plaats. Wat bedoelt u met „dit“? U hebt het gehad over het geloof en over het Getuigenis des Geestes, welke van die twee bedoelt u als u zegt „dit“?

Ik neem nu aan, dat u bedoelt het laatste, het Getuigenis des Geestes.

Wat zegt u dan?

Dat Getuigenis des Geestes is geen grond voor onze zekerheid, maar alleen oorzaak er van.

Als ik het goed begrijp gaat het hier over wat ik maar noemen zal de subjectieve zekerheid.

Dan kan ik er mee accoord gaan, dat het Getuigenis des Geestes (dit dan goed opgevat), daarvan geen grond, maar oorzaak is.

Maar dan zegt u: „geen zijnsgrond maar ten hoogste kengrond“.

Nu gaat het mij duizelen.

Hoe ter wereld kan men eenzelfde ding tegelijkertijd oorzaak van iets noemen en kengrond daarvan.

Oorzaak van de zekerheid en kengrond van de zekerheid.

Dat is eenvoudig dwaasheid.

Oorzaak tevens kengrond: moeder kenbron voor de dochter. Indien men althans de „moeder“ „oorzaak“ zou noemen; wat natuurlijk niet waar is: sol et homo generant; en ook dat is natuurlijk niet waar, strikt genomen.

Eindelijk:

4. Vervolgens komt u te spreken over het Verbond. Maar ook dit is weer zo absoluut onhelder.

Had u nu toch eens even geprobeerd te zeggen wat volgens u het Verbond is.

Maar dat doet u niet.

U zegt wel, dat wij het Verbond niet enkel en alléén moeten zien als een relatie van belofte of rechtsverhouding primair.

Maar u doet geen enkele poging om nu eens duidelijk te zeggen hoe u dan het Verbond ziet.

Dat moet men maar trachten op te maken uit uw redenering.

En begrijp ik die goed, dan komt dat hierop neer, dat bondeling zijn betekent, de goederen des Verbonds onverliesbaar te bezitten, m.a.w. wedergeboren te zijn. Maar waarom zegt u dat nu niet klaar?

Waarom de mist te laten hangen?

Wat u trouwens zegt over het Verbond, gezien als relatie van belofte en rechtsverhouding, wat is dat?

U schrijft: „Mits we dat verbond niet enkel zien als een relatie van belofte en rechtsverhouding primair, want dit bezit in zichzelf geen geestelijke goederen; een kind in dat verbond heeft nog niets van Gods liefde in Christus, want het kan immers verloren gaan als bondeling in de ruime zin des Woords, en hoe kan zulk een verbond voor ons de grond van ons geloof vormen?“

Ik merk hierbij een paar dingen op.

Hier wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen het zijn in het verbond in ruimere en in engere zin.

De oude onderscheiding, die men tegenwoordig graag verdoezelt om onze mensen wijs te maken, dat volgens de Synode alle kinderen der gelovigen in het Verbond zijn. Dat is niets dan woordenspel. De niet-verkorenen zijn er, ook volgens Dr Dijk slechts in, in de ruimere zin; zij hebben niet de volle Verbondsbelofte.

Wij houden het ons voor gezegd.

Uit deze beschouwing vloeit voort, dat het Verbond voor de gemeente niet de minste betekenis houdt.

Men heeft niets aan het Verbond, zolang men niet weet: „Ik ben wedergeboren en bekeerd“.

Al dat gepraat in het slot van dit stukje is, gezien in het licht van het voorafgaande, louter gepraat in de ruimte.

Hoe kan men zich toeëigenen het heilswoord Gods: „Ik wil u tot een Vader zijn“, als ik niet weet, dat dat heilswoord mij geldt, voor mij is?

Dat praten is niets dan een vruchteloos pogen om de schrikkelijkheid van het tevoren gezegde weer wat goed te maken.

Schrikkelijkheid zeg ik en ik herhaal het.

Is dat niet verschrikkelijk, dat men zeggen durft van mensen, die de belofte hebben van de getrouwe God, dat zij niets hebben van Gods liefde in Christus?

Alsof dat niets is, dat God zegt: „Ik geef u alle heil in Christus.“

Is dat niet verschrikkelijk, dat men tegen mensen, die in het Verbond zijn geboren en het zegel daarvan hebben gekregen, durft zeggen: „Gij kunt verloren gaan, dus op dat Verbond kun je niet vertrouwen.“

„Vertrouwen op het Verbond.“

Het schijnt, dat U, prof. Dijk, daarmee wilt zeggen, dat er mensen zijn, die beweren, dat men rustig kan zijn, en zeker, als men maar in het Verbond is.

Maar wie zegt dat?

Neen, maar wij mogen en moeten vertrouwen op het Woord, op de Belofte des Verbonds.

Wie dat doet wordt niet beschaamd.

Ach, het is God geklaagd, dat gij, om uw Theologisch systeem te handhaven, de moed hebt de gemeente te ontroven de vastigheid van de belofte Gods, dat gij hen door kronkelredeneringen in de mist leidt, hun de troost des Verbonds ontfrooft, hen de woestijn in jaagt van subjectivisme, hen er, ondanks al uw geredeneer, toe dwingt de vastigheid te zoeken in iets, dat zij bij zichzelf bevinden. Gij jaagt hen in de armen van de twijfel. Want ondanks al uw woorden hebt gij hen niet de weg gewezen om tot zekerheid te komen.

De belofte des Verbonds is immers niet voldoende? Zij moeten immers eerst iets hebben van de liefde Gods, zoals gij dat zegt?

Maar hoe moeten ze er achter komen of zij dat hebben. Gij moet mij niet kwalijk nemen, dat ik hierover mij warm maak.

Ziet gij dat dan niet?

Gevoelt ge dan zelf niet, dat gij hebt in- en uitgepraat om uw standpunt toch maar vast te houden?

Dit is een misdadig tegen de gemeente des Heeren. En zeg dan, wat ge bedoelt, tenminste helder en klaar, opdat men wete, waar men met u aan toe is en zich kan hoeden voor uw dwaalleer.

Verschrikkelijk, dat zij, aan wie God eerst oog voor deze dingen gegeven had, zich nu, met hun kinderen weer overgeven aan deze boze dwaling en trachten anderen op die dwaalwegen mee te voeren.

Mijn bezwaar tegen het artikel van dr K. Dijk is, dat het alle begrippen zoo ongeveer door elkaar haalt. Heeft Greijdanus, die over het getuigenis des H. Geestes jaren lang telkens weer schreef, nu niets meer te zeggen aan wie hem de leeropdracht ontzelden „in Gods Naam“?

K. S.

„DOEN ZEGGEN“.

In „Kerkbode“ voor Drente schrijft ds J. v. Bruggen:

In het nummer van 29 April van deze kerkbode gaf ik een paar (door ons overgenomen, K.S.) citaten uit een Memorie van antwoord, die de synodale kerkeraad alhier indiende bij het Hof te Leeuwarden. Uit die citaten bleek, dat voornoemde kerkeraad de vrijmaking van 1944 nog immer aanduidde als het „aanstichten van een schisma (scheuring)“ en liet zeggen, dat ds Bos „thans gelukkig weer is teruggekeerd van de dwaling zijns wegs“.

Iemand heeft mij verzocht deze kerkbode aan ds Bos toe te zenden en ik heb dit gedaan. In „De Roeper“ van 20 Mei 11, heeft ds Bos mijn artikel nu volledig overgenomen en naar aanleiding daarvan geeft hij dan een lange beschouwing met veel onvriendelijkheden aan mijn adres. Hij besluit dit artikel met de vraag, zijn „antwoord over te nemen in de kerkbode voor de Geref. Kerken in Drenthe“.

Ik kan aan dit verzoek niet voldoen. Het artikel van ds Bos is zo lang, dat het een heel nummer van onze kerkbode zou vullen. En ik behoef dit ook niet te doen. Ds Bos noemt zijn artikel wel een „antwoord“, maar ik had hem niets gevraagd. Ook antwoordt hij niet. Hij geeft alleen beschouwingen en (zacht gezegd) veel onvriendelijkheden.

Hij misprijst het, dat ik de woorden, die de synodale kerkeraad voor het Hof te Leeuwarden deed zeggen, aanmerkte als uiting van de mening van dezen Raad. Dat had ik niet mogen doen. De advocaat zei dat wel, maar de kerkeraad wist daar niets van.

Nu, dit avert dien kerkeraad dan niet. Want al moge ds Bos gelijk hebben, dat een advocaat vele malen iets zegt, waar zijn opdrachtgever niet van weet, dit is dan toch onvoorzichtig van dien opdrachtgever. Bij ons gaat geen stuk naar den Rechter, dat we niet eerst zelf zagen. En zo gaat het bij ieder, die zijn verantwoordelijkheid verstaat. Doch al wist de synodale kerkeraad niets van wat zijn advocaat zei, dit vermindert niet, dat die advocaat sprak in opdracht van en namens dien Raad. Memories als de onderhavige plegen aan te vangen met de woorden: „Appellant (of geïntimeerde) doet zeggen voor antwoord:..... enz.“ Ds Bos moet van mij, die naar zijn oordeel een man ben, die van de „advocaterij“ alles weet, dan ook aannemen, dat ik terecht wat de synodale kerkeraad deed zeggen aanmerkte als de mening van dien Raad.

En ik wacht nog eens af, of de uitkomst niet zal doen blijken, dat het ook wel waarlijk de mening van dien Raad is, dat ds Bos „terugkeerde van de dwaling zijns wegs“. Dat zijn advocaat dit zei is nu dan toch wel ter kennis van dien Raad gekomen! Indien hij het er niet mee eens is, wel — laat deze Raad dan op goede

en openbare wijze deze woorden van zijn advocaat voor het Hof herroepen. Laat deze Raad dan zeggen dat zijn advocaat ten onrechte beweerde dat ds Bos „van de dwaling zijns wegs terugkeerde“, omdat niet ds Bos maar die Raad veranderd zou zijn! Ds Bos schrijft: „Ik heb voldoende vertrouwen in de kerkeraad van Assen, dat hij in dezen zal doen wat noodzakelijk is“. Nu we zullen eens afwachten! Maar als ds Bos beweert, dat deze Raad zijn advocaat al eens eerder een rectificatie liet maken, moet ik dit ontkennen. Dit is nimmer geschied!

Ik laat de rest van 't artikel van ds Bos maar voor wat het is. Alleen kan ik niet nalaten mij te verwonderen over deze woorden: „Ik acht het een schande voor de kerken aan beide zijden van de scheur dat zij elkander zelfs voor de wereldlijke rechter dagen om stoffelijk goed“. Ds Bos heeft namelijk zelf in 1944 den synodalen Raad hier voor den Rechter gedaagd. Hij heeft zelf ons daartoe aangespoord en ons daarin geleid. Dat hij er nu anders over denkt kan ons niet verwonderen. Maar dat hij ons, die hij tevoren op zulk een „schandelijke weg“ leidde nog nimmer aansprak om ons nader te onderwijzen..... kijk, daar kan ik nu niet bij. Dit snap ik nu niet van wie een broeder wil zijn.

Intussen is het geen kwaad en behoeft ds Bos het geen schande te achten, dat de kerk den Rechter vraagt haar recht te doen. Daar is die Rechter voor gegeven. Het is alleen maar kwaad om bij den Rechter dinzen te zeggen, of te laten zeggen, die men elders zegt niet te menen.

Dit kwaad zal de synodale kerkeraad niet willen doen. Welnu, laat hij wat zijn advocaat schreef dan openlijk herroepen en doen herroepen als het zijn mening niet is. Maar tot zolang moet ik zeggen: „het is zijn mening“. De synodale kerkeraad zal toch niet iets laten zeggen, dat hij niet meent? Hij meent dus „dat de aanstichter van het schisma te Assen, ds B. A. Bos“, „gelukkig van de dwaling zijns wegs is teruggekeerd“, tenzij ons zou blijken, dat hij het herroept. Zodra we daar officieel bericht van hebben zullen we het in deze kerkbode meedelen.

Afwachten, zegt ds v. Bruggen.

De kerkeraad kan materieel die uitdrukking van den advocaat niet terugnemen, tenzij hij ds Bos schorst en zelf zich plaatst buiten het synodocratische kerkverband. Want ds Bos is het thans eens met 1950, en dat is 1946, en dat is 1944, en dat is 1942. Het staat er allemaal zwart op wit. Hij is dus thans in synodocratischen zin orthodox. In 1944 was hij volgens deze logica heterodox, in een „dwalings des wegs“. In 1950 leerde hij, dat men onderworpen moest zijn aan een (zoo noodig, maar dan toch alleen naar eigen inzicht en naar eigen maat tolerantie) synode. In 1944 hield ds Bos zich tegenover deze nieuwe kerkrechtelijke ketterij aan de kerkorde. Ds Bos heeft dus zelf in 1950 gezegd: ik was in 1944 ketter en scheurmaker. De synodocr. kerkeraad nam hem dáárop aan. Als die nu den advocaat afstraft, moet hij ds Bos schorsen. En zich zelf laten „bergschenhoeken“. En dat wordt dan wederzijdsche schorsing. Die advocaat zei wat de kerkeraad en de zes hem deden zeggen. Althans — „gelooven en belijden“.

K. S.

WOORDEN VAN PROF. GREJDANUS.

Het volgende artikel schreef Prof. Greijdanus in het Friesch Kerkblad van 9 Maart 1917:

RENTMEESTERSCHAP Ps. 24:1.

Niets van hetgeen de mensch heeft, is in volten zin het zijne. De aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid, de wereld, en die daarin wonen (Ps. 24:1). Wel kan van eigendomsrecht bij den mensch gesproken worden in betrekking tot zijn medemensch (Matth. 20:15; Hand. 5:4). Anders zoude er ook geen gebod kunnen zijn, dat luidt: gij zult niet stelen (Ex. 20:15). Maar ten aanzien van God heeft geen mensch recht van eigendom ook maar op eenig ding, dan is alles wat hij heeft, eens anders goed, het goed namelijk van God den Heere. Die alles schiep. Wij drukken deze gedachte uit met de zegswijze, dat de mensch slechts rentmeester is van wat hij bezit, en niet eigenaar.

Nu zijn met deze waarheid verschillende andere waarheden gegeven. De gedachte van 's menschen rentmeesterschap over zijn gaven en krachten en goederen, sluit onderscheidene andere gedachten in zich. Daarmede toch wordt in de eerste plaats aangegeven, dat de oorsprong van die talenten en middelen niet ligt in den mensch zelf. De mensch heeft zichzelf niet kunnen voortbrengen. God heeft ons geschapen, en aan een ieder dien aanleg en die vermogens, dat lichaam en zulk een ziel verleend, als Hij wilde (Hand. 17:28; Ps. 33:15; Ezech. 20:4). Ook is het de mensch zelf niet, die zich in het leven en bij de gezondheid bewaart. In Hem leven wij, bewegen wij ons, en zijn wij (Hand. 17:28; Hebr. 1:3). En zoo ook voert niet de mensch zelf zich zijne goederen toe, maar deelt God ze telkens aan hem uit (Spr. 22:2). Rijkdom en eere zijn voor Uw aangezicht, en Gij heerscht over alles, en in Uwe hand is kracht en macht; ook staat het in Uwe hand alles groot te maken en sterk te maken..... Want het is alles van U, en wij geven het U uit Uwe hand (I Kron. 29:12, 14).

Wel kan en moet de mensch zelf medewerken in de bewaring en verzorging van zijn leven en gaven, en in de ontwikkeling van zijne talenten. En heeft hij te arbeiden met zijne macht ten aanzien van wat zijne hand vindt om te doen (Pred. 9:10; II Thess. 3:10, 12). Het kostelijk goed des menschen is des vijftigen (Spr. 12:27). Doch steeds blijft gelden, ook van de menschen, wat de Psalmist zegt met betrekking tot de dieren: neemt Gij hunnen adem weg, zij sterven, en zij keeren weder tot het stof (Ps. 104:29). Jerobeam kan zijn arm wel uitstreken, zeggende: grijpt hem, den profeet uit Juda, die tegen zijn altaar geprofeteerd had. Maar hij kon zijne hand niet weer tot zich trekken, voordat de man Gods het aangezicht des Heeren ernstelijk geboden had. (I Kon. 13:4, 6). Zoo de Heere het huls